

TASMEDES.NL

the personal website of Taede A. Smedes – philosopher of religion, theologian

[HostGator promo codes](#)

☺

Recensies voor NBD Biblion

(Sorry, but this part of the website is in Dutch only...)

Onderstaande recensies zijn de *auteursteksten*, dus de teksten zoals ik ze bij de redacteur van NBD Biblion heb aangeleverd. De definitieve teksten kunnen afwijken (en doen dat in veel gevallen ook) van de hieronder afgedrukte recensies. Het zijn korte teksten, ze mogen uit hooguit 1100 tekens (inclusief spaties) bestaan. De recensies zijn eigendom van NBD Biblion en mogen niet door andere websites worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming.

RECENSIES:

- **(274) 30 juni 2016:** Peter Abspoel, *Zingeving in het westen: Traditie, strijdersethos en christendom* (Vantilt, 2016)

Peter Abspoel (1962) is cultureel antropoloog en deed onderzoek in Mali en Kameroen. Daardoor kreeg hij een bepaalde kijk op traditie en zingeving die hij verder uitwerkte in een proefschrift (onder begeleiding van Paul van Tongeren). 'Zingeving in het westen' is de publieksversie van het proefschrift dat hij in oktober 2015 aan de Radboud Universiteit in Nijmegen verdedigde. In dit ruim 500 pagina's dikke boek bespreekt Abspoel een drietal zingevingsspatronen die alledrie tot op de dag van vandaag bepalend zijn voor het westerse leven: traditionele zingeving (die zich beroept op traditie), het strijdersethos (in het westen groot gemaakt door de Germanen, verzet zich tegen afhankelijkheid van de traditie) en het christendom (die de traditionele zingeving wil redden vanuit het idee dat het vertrouwen in de toewijdingswaardige wereld bemoeilijkt wordt door zonde, onrecht en onderdrukking). Moeilijk, maar indrukwekkend, verhelderend en met een bijzonder originele en vernieuwende kijk op de westerse cultuurgeschiedenis en de hedendaagse worsteling met religie in de samenleving.

- **(273) 30 juni 2016:** André Klukhuhn, *Licht: De Nederlandse Republiek als bakermat van de Verlichting* (De Bezige Bij, 2016)

De auteur is scheikundige en filosoof. Van zijn hand verscheen eerder 'De geschiedenis

verdieping, en een index.

- **(218) 08 april 2015:** Antoine Mooij, *In de greep van de taal* (Sjibbolet, 2015)

Filosoof en psychoanalyticus Antoine Mooij is een kenner van het werk van de Franse psychiater en filosoof Jacques Lacan (1901-1981), waarover hij eerder al de klassieker "Taal en verlangen: Lacans theorie van de psychoanalyse" schreef. In dit boek brengt Mooij het complexe denken van Lacan in gesprek met dat van de neokantiaanse filosoof Ernst Cassirer (1874-1975), om zo een aanzet te geven voor een wijsgerige antropologie van de symboliserende mens. Volgens beide denkers representeert de mens de werkelijkheid via de taal in beelden, woorden en formules, maar toch gaat de werkelijkheid zelf in die representaties niet op. Beide denkers leggen echter eigen accenten. Cassirer benadrukt dat de mens zich met behulp van taal symboliserend uitdrukt, Lacan stelt dat de mens aan de taal onderworpen is en dat de zelfbepaling van de mens zeer beperkt is. Uitgave ter gelegenheid van het 5-jarig jubileum van uitgeverij Sjibbolet. Verzorgd uitgegeven, interessant, maar erg moeilijk geschreven. Een boek een hoog abstractieniveau, veel ingewikkelde formuleringen en uitweidingen.

- **(217) 11 maart 2015:** Heine Siebrand, *Fantoomreligie: Over het spel van gedaanteverandering en rolwisseling* (Uitgeverij Pagina 3, 2015)

De auteur is remonstrants predikant en godsdienstfilosoof. In het voorwoord wordt dit boek als 'een werkboek vol innovatieve inkijkjes en lokkertjes' beschreven dat zich laat lezen 'als een schervenroman'. Het is een erg vaag boek met veel onbegrijpelijke formulering, waardoor onduidelijk blijft wat de auteur wil betogen. In 26 korte hoofdstukjes wordt religie beschreven als een 'fantomledemaat': het is weg, maar men gedraagt zich alsof het er nog is. Geloof is niet langer een 'tegenover' maar verbergt zichzelf helemaal in het publieke leven. Geloof laat zich ook niet meer aflezen uit het gedrag of de verantwoording van het morele handelen in de publieke ruimte. De moderne mens zoekt geen zekerheid meer in geloof in God, maar scheidt zich zelf een taalhandeling die het perspectief scheidt waarin men wil treden. Dit alles wordt aan de hand van o.a. Coetzee en Tolstoy uitgewerkt. Aanleiding van het boek is een lezing, die achterin integraal (in het Engels) is opgenomen, maar helaas al net zo vaag is als de rest van het boek. Fraai uitgegeven in harde koft en met kleurenillustraties.

- **(216) 11 maart 2015:** Carola Dietze, *Helmuth Plessner: Leven en werk* (Lemniscaat, 2015)

De Duitse filosoof Helmuth Plessner (1892-1985) genoot ooit in Nederland redelijke bekendheid, maar is vandaag bijna vergeten. Deze boeiende en soms zelfs spannende 'historische biografie' beschrijft het veelbewogen en bij vlagen tragische leven en werk van deze filosoof die uiteindelijk nergens thuis was, met grote aandacht voor de historische context. Door de sterke focus op Plessners leven, komt zijn filosofische werk er wat bekaaid vanaf, maar dat doet niets af aan de kwaliteit van dit werk, dat in Duitsland een prestigieuze prijs won. Voor Nederlandse lezers interessant is de uitgebreide aandacht voor Plessners Groningse periode. Ook is er veel aandacht voor zijn moeizame carrière en zijn kritische verhouding tot het nationaal socialisme. Uitstekend vertaald, met indrukwekkend bronnenapparaat van bijna 1500 eindnoten (ruim 200 pagina's) die eveneens de moeite van het lezen waard zijn. Wel wordt behoorlijk wat kennis van de Duitse filosofie verondersteld. Magistraal werk dat hopelijk

de aandacht voor deze nog altijd actuele filosoof verder zal aanwakkeren.

- **(215) 25 februari 2015:** Herman Westerink, *Verlangen en vertwijfeling: Melancholie en predestinatie in de vroege moderniteit* (Sjibbolet, 2014)

De psychoanalytisch georiënteerde godsdienstpsycholoog Westerink koppelt het doorbreken van de moderniteit direct aan het ontstaan van de protestantse predestinatieleer. Deze leer bracht voor gelovigen ordening, zin en bestemming in onzekere en chaotische tijden waarin traditionele geloofsvoorstellingen afbrokkelden. Maar deze leer zorgde ook weer voor veel onzekerheid en angst, vanwege de absolute, ondoorgrondelijke wilsbesluiten van God. Geloof is dan het uithouden van die spanning, geboren uit verlangen, maar niet zelden eindigend in vertwijfeling. Het boek lijkt aanzetten te willen bieden tot een psychoanalytische verklaring voor de predestinatieleer op basis van psychoanalytische ideeën over melancholie. Maar helemaal helder wordt dat nergens. Ook is onduidelijk is op welk lezerspubliek gemikt wordt. Het is in een uiterst wetenschappelijk-droge stijl geschreven met soms alinea's van anderhalve pagina. Ook wordt er erg veel theologische en psychoanalytische voorkennis verondersteld (met name van Freud, Lacan en De Certeau), zodat het louter interessant lijkt voor vakgenoten.

- **(214) 25 februari 2015:** Adriaan Bekman, *Bezieling: Filosofie van het georganiseerde leven* (Christofoor, 2015)

De auteur heeft een indrukwekkende staat van dienst als adviseur, manager, docent en begeleider. Met dit boek (ruim 500 pagina's) wil hij de filosofische grondslagen van zijn werk en overige publicaties al schrijvend doordenken. Uitgangspunt is dat onze wereld een door de mens georganiseerde werkelijkheid is geworden. Vervolgens gaat de schrijver de geschiedenis van de westerse filosofie door, met het oog op de relevantie van filosofische inzichten voor het georganiseerde leven. Het draait daarin om vragen naar onze oorsprong, de ziel en onze vrijheid en de vraag is hoe wij van de georganiseerde wereld een morele wereld kunnen maken. Het antwoord ligt in de ziel die in ieder individu en ook in organisatieverbanden verschijnt. In georganiseerde verbanden opent de ziel zich voor de ander en dat levert bezieling op. Een boek over (humanistische) levenskunst en bezieling in organisaties, dat veel tijd en denkwerk vergt. Overweldigend, abstract, verwarrend, rommelig gestructureerd. Met honderden filosofische citaten, maar zonder bronvermelding. Kleine literatuurlijst, geen index.

- **(213) 15 februari 2015:** Voltaire, *Verhandeling over de verdraagzaamheid* (Van Gennep, 2015)

De beroemde verlichtingsfilosoof Voltaire (1694-1778) publiceerde dit traktaat in 1763, naar aanleiding van de veroordeling en terechtstelling van Jean Calas in 1762. De man was formeel (onterecht) veroordeeld was voor de moord op zijn zoon, maar de echte motieven waren van religieuze aard: de man was protestant in een overwegend katholiek gebied. Voltaire haalt daarom in zijn traktaat hard uit, niet naar godsdienst in het algemeen, maar naar 'een dogmatische instelling en een verkeerde toepassing van de slecht begrepen christelijke godsdienst' die leidt tot bijgeloof en fanatisme, en die een gevaar vormt voor de stabiliteit van de samenleving. Hij laat vervolgens zien hoe in de geschiedenis samenlevingen en religies gebaat waren bij en opriepen tot verdraagzaamheid en roept zo op tot nieuwe religieuze verdraagzaamheid. Voltaire is